

10. Термінологічна лексика в системі професійного мовлення: Методичні вказівки та завдання для самостійної роботи студентів з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» / укл.: Г.Л. Вознюк, С.З. Булик-Верхола, М.В. Гнатюк, Н.І. Голубінка, Н.З. Дрівко, З.Й. Куньч, О.Г. Литвин, І.Б. Ментинська, Г.В. Наконечна, А.Я. Середницька, Ю.В. Теглівець, І.Д. Шмілик. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2010. 92 с.

УДК 811.161.2'272

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ, А ТАКОЖ ПРОПАГАНДА ТА ПОШИРЕННЯ УКРАЇНІСТИКИ ЗА КОРДОНОМ: ПРОБЛЕМИ, ЗАВДАННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

STATE LANGUAGE POLICY REALIZATION IN UKRAINE, PROPAGANDA AND SPREAD OF THE UKRAINIAN LANGUAGE ABROAD: PROBLEMS, TASKS AND PERSPECTIVES

Лизанець П.М.,
*доктор філологічних наук, заслужений професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри угорської філології
Ужгородського національного університету*

Статтю присвячено функціонуванню української мови серед національних меншин Закарпаття, особливо угорців. У цьому зв'язку значна увага приділяється створенню підручників з української мови в національних школах, двомовних словників, написанню книжок для читання українською мовою та покращенню матеріально-технічної бази. Автор торкається проблеми поширення української мови за кордоном, її вивчення і викладання, місця серед інших мов та ролі в житті українців, що проживають в Україні і за її межами. На прикладі Центру гунгарології, який функціонує в Ужгородському національному університеті, пропонується створити такий самий за кордоном для дослідження української мови та літератури.

Ключові слова: українська мова, національні меншини, угорці, українці, Центр гунгарології.

Статью посвящено функционированию украинского языка среди национальных меньшинств Закарпаття, особенно венгров. В этой связи большое внимание уделяется изданию учебников по украинскому языку в национальных школах, двуязычных словарей, книг для чтения на украинском языке и улучшению материально-технической базы. Автор касается проблемы распространения украинского языка за рубежом, его изучения и преподавания, места среди других языков и роли в жизни украинцев, живущих в Украине и за её пределами. На примере Центра гунгарологии, функционирующего в Ужгородском национальном университете, предлагается создать ему подобный за границей для исследования украинского языка и литературы.

Ключевые слова: украинский язык, национальные меньшинства, венгры, украинцы, Центр гунгарологии.

The paper deals with the Ukrainian language functioning among the national minorities of Transcarpathia, mostly the Hungarians. In this respect much attention is paid to printing the Ukrainian language textbooks, bilingual dictionaries, reading books in Ukrainian and technical equipment usage. The author touches upon the problem of the Ukrainian language spreading abroad, its learning and teaching, place among other world languages and its role in the lives of the Ukrainians living in and outside Ukraine. On the example of the Hungarological centre functioning at Uzhhorod national university, it is suggested to create the similar one abroad for the study of Ukrainian language and literature.

Key words: Ukrainian language, national minorities, the Hungarians, the Ukrainians, Hungarological centre.

Постановка проблеми. У цій статті зараз не будемо торкатися теми про роль і місце української мови в Україні, хоч це питання і в наш час є дуже важливим, актуальним і водночас дивним, адже ж дехто запитає таке: як це розуміти, що у соборній Україні немає єдиної державної мови? На папері є, але насправді немає. Вирішення цього питання дуже чітко, вдало і науково обгрунтовано

у монографії члена-кореспондента НАН України О. Ткаченка і стисло викладено у дев'яти пунктах на шести сторінках у підрозділі «Чи можуть бути в Україні дві загальнодержавні мови?». Автор доходить висновку, що «душею кожної держави є нація, в Україні – українська...» [11, с. 272], а ми добре знаємо, що необхідною умовою існування нації є її національна мова, яка в Україні

має посісти гідне місце, поступово завоювати серця населення України, насамперед серця киян, мешканців столиці, з якої беремо приклад. Це поступовий процес, для нього зараз створені всі умови, тому ми переконані, що це буде. Але для цього треба зробити чимало, зокрема перейти від слів до конкретних дій. У Законі про мови в Українській РСР написано чимало добрих положень, рекомендацій, але ми, наш Уряд і Верховна Рада їх не виконують. Так, наприклад, у Законі про мови в Українській РСР та розробленій у 2006 році комісією Верховної Ради України «Концепції державної мовної політики України» написано, що «Володіння державною мовою та її використання посадовими і службовими особами органів державної влади та органів місцевого самоврядування є однією з обов'язкових умов для зайняття відповідних посад» [11, с. 34]. Як бачимо, сказано дуже добре, проте у нас зараз (як у Верховній Раді, так і в Уряді та інших адміністративних установах) багато службовців обіймають високі посади, але українською мовою не володіють і не дуже стараються нею оволодіти. Не кажучи вже наших відомих спортсменів, які дають інтерв'ю переважно російською мовою. Є низка інших проблем, але тут державні органи повинні зайняти чітку позицію і домагатися виконання прийнятих законів.

Виклад основного матеріалу. *Українська мова – єдина державна мова в усіх регіонах України.*

Оскільки держава неможлива без нації, а нація – без загальнонаціональної мови, то завдання мовної політики набувають особливої державної ваги, зокрема якщо в цьому питанні немає потрібної єдності. Наступ на українську мову здійснюється двома шляхами: 1) практичними заходами (витісненням української мови російською у пресі, на телебаченні, у книговидавництві, рекламі тощо); 2) шляхом систематично влаштованих кампаній, особливо під час проведення виборів до Верховної Ради, коли окремі представники російськомовного населення України поширення знання й опанування української мови (як державної в багатонаціональних містах України) розглядається «насиленою українізацією». Чому, наприклад, у Великобританії, Франції, Німеччині та інших країнах, де поряд із національними меншинами є й інші, крім основного, народи, проте володіння англійською, французькою, німецькою мовами (як державними) є обов'язковим і ніхто не розглядає це насильницькою мовною асиміляцією.

Запровадження в Україні поряд з українською російської мови державною (бо про інші мови не згадується) поставило б російську мову в привілейоване становище щодо всіх мов України, зокрема української, увічнило б фактично домінуюче становище російської мови на Сході України, а це сприятиме збереженню розколу між Східною і Західною Україною, поставить у ще більш нерівноправне (ніж українців) становище національних меншин України, які не належать до росіян, що, крім своєї мови, муситимуть вивчати поряд з українською ще й другу державну мову, тобто російську. Тим самим, як зазначає професор О. Ткаченко, буде виявлено зневагу не тільки до українського (етнічного) народу, а й до білорусів, поляків, угорців, румунів, молдован, болгар, греків, мови яких поширені в Україні.

В усіх державах світу з двома або кількома державними мовами (наприклад, у Фінляндії, Канаді, Бельгії, Швейцарії) ставиться вимога, щоб якщо й не все населення у повному обсязі, то в усякому разі всі високі посадові особи і державні службовці вільно володіли державними мовами і цим самим давали приклад для опанування решті населення. Уважаємо, що це питання і культурологічне, тобто громадянин України, який поважає себе й державу, у якій він живе, докладе всіх зусиль, щоб вивчити українську мову, адже він збагачується ще однією мовою, культурою цього народу і цим самим виявить високу свою культуру і прихильність українців до себе.

Еталоном, взірцем для наслідування в кожній державі є її столиця; це стосується й мови. Доки Київ говоритиме російською мовою, дуже важко зацікавити всіх інших вивчити українську мову. Отже, образно кажучи, треба, щоб у Києві українська мова стала модою, а вже ця столична мода, престижна, як усе столичне, почне нестримно поширюватися і в регіональних провінційних центрах. О. Ткаченко зазначає: «Щоб зберегти й поширити мову, український народ має стати не тільки освіченим, але й багатим, бо «нарід, – як говорив ще Грабовський, – покинутий на злидні, нарід, плазуючий у млі, повинен стратити риси рідні, безслідно стертися з землі». Міцну українську державу (а тим самим і міцну українську мову) побудує лише нерозривне поєднання трьох складників: національної ідеї, національної економіки, національного закону [10, с. 272].

Реалізація української мови як державної в угорськомовному соціумі на Закарпатті.

Як відомо, близько 1 000 років окремі східнослов'янські племена (сіверяни, в'ятичі та поляни), а пізніше українці (русини) знаходи-

лися і знаходяться у тісному економічному і культурному взаємозв'язку з угорцями. До 1867 р. ці контакти були більш-менш нормальними як у культурному, так і в мовному аспектах. Але з розпадом Габсбургської імперії та з утворенням так званого «дуалізму» (1867) угорська мова щодо української (русинської) стає привілейованою, а з 1879 року – обов'язковою в усіх школах і установах Закарпаття [3, с. 263]. Указом Міністра освіти Угорщини Аппоні з поч. ХХ ст. українська (русинська) мова забороняється, тобто становище української (русинської) мови щодо угорської є нерівноправним на Закарпатті [4, с. 23–24]. Цим пояснюється те, що більшість українського населення старшого покоління володіє угорською мовою, тоді як переважна більшість угорського населення старшого покоління нею не володіє.

Після листопада 1944 року угорська мова перестає бути панівною щодо української, стає, як б сказав, рівноправною, тобто вони знаходяться в однакових умовах. На перший план виходить російська мова. Починається зворотня дія. Більшість угорського населення молодшого і середнього покоління певною мірою володіє російською мовою, тоді як значна кількість українського населення молодшого і середнього покоління нею не володіє. Це є яскравим доказом того, що за умов безпосереднього мовного контактування дуже важливим є привілейованість тієї чи іншої мови.

Які ж передумови склалися для функціонування української мови в угорському середовищі на Закарпатті? Перша передумова – безпосереднє сусідство українців та угорців і спілкування між ними. Ця передумова була природною і дала свої результати. Однак тут треба зауважити, що українська мова почала функціонувати серед угорського населення тільки у тих населених пунктах, де українське населення складало 50 і більше відсотків. При цьому необхідно зазначити, що в селах Ракошино, Вишково, де близько половини населення українці, а решта – угорці, з обох боків розвинулася двомовність. У інших населених пунктах, де переважає українське населення, а угорці проживають тільки острівками, повна двомовність розвинулася тільки серед угорського населення. На Берегівщині, південно-західній Виноградівщині, Мукачівщині та Ужгородщині, де угорці проживали і проживають компактно, українська мова не функціонувала, тому угорці нею не володіють, за винятком невеликої кількості людей, які з різних причин вивчили українську мову. Після 1945 року відбулась певна міграція українського населення з гірських районів на

територію компактного проживання угорців, але це аж ніяк не вплинуло на розвиток двомовності серед угорського населення, а українці, які поселились на цій території, вивчили угорську мову. Цей процес відбувався поступово: українці спілкуються з молодшим поколінням угорців російською мовою і паралельно опановують угорську. Тільки після опанування угорської мови починається повноцінне спілкування з угорським населенням різних поколінь і цим самим поглиблюються знання угорської мови.

Із 1945 року відкриваються школи з українською та російською, а з 1949 року – з угорською та румунською мовами навчання. І в цей період українська мова не є обов'язковою для нововідкритих російських шкіл, тобто будь-кому із батьків чи учнів цих шкіл достатньо було написати заяву, що бажають вивчати російську, а не українську мову, заяви дирекцією задовольнялись. У школах з угорською та румунською мовами навчання українська мова міністерськими програмами не вводиться. Обов'язковою стає російська, до того ж кількість годин, відведених на вивчення російської мови та літератури, значно перевищувала кількість годин, відведених на вивчення рідної мови та літератури. Отже, після 1945 року російська стає привілейованою щодо мов національних меншин – угорської та румунської, а це значить, що у цей час українська мова не могла функціонувати в середовищі національних меншин на Закарпатті.

Уперше українська мова (як навчальна дисципліна) була введена для студентів філологічного факультету, які спеціалізуються з угорської мови та літератури, з 1966 року. Однак українська мова тільки вивчається, а не стає ще мовою спілкування, адже студенти на перервах і в побуті розмовляють між собою рідною угорською мовою. Проте нововведення дало свої результати, адже студенти 4–5 курсів, які активно вивчали українську мову і протягом п'яти років проживали в гуртожитку зі студентами українського відділення, добре оволоділи українською мовою, з ними можна було спілкуватися, тобто вони уже не переходили на російську мову, а з українцем вільно розмовляли українською. Мовою спілкування угорського та румунського населення в адміністративних установах, на заводах і фабриках, в наукових та навчальних закладах і надалі залишається російська мова [3, с. 264].

У 1989 р. був прийнятий Закон «Про мови в Українській РСР». Постало питання про надання українській мові статусу державної, введення її обов'язковою навчальною дисципліною

у національних школах, зокрема в школах з угорською мовою навчання. Розпочалася тривала й копітка робота з упровадження української мови в національних школах, було укладено три альтернативні варіанти програм з української мови для шкіл з угорською мовою навчання. Перехідна програма, яка ставила собі за мету дати скорочений курс української мови для старших класів; за другою програмою передбачається введення української мови з 4-го класу, а третім варіантом поставлено за мету розпочати викладання української мови як обов'язкової дисципліни в угорських школах з 2-го класу. В усякому разі директори шкіл не можуть знайти належну кількість годин для української мови, тому в 35 школах, де цей курс був введений, щотижня виділялося 2–3 уроки, що занадто мало. За альтернативними програмами українська мова вивчалася у вигляді факультативу, а в низці національних шкіл (угорських, румунських) вона зовсім не викладалась. Для цього було декілька причин. По-перше, національні меншини, які певною мірою володіють російською мовою, ще не були підготовлені до того, щоб взятись до вивчення ще однієї слов'янської мови (після рідної, іноземної та російської). По-друге, не було жодних підручників, шкільних словників, методичних розробок для вчителів. По-третє, як не дивно, не було вчителів, які б відразу могли взятись за ведення цього курсу. Тому Центр гунгарології та кафедра угорської філології Ужгородського державного університету активно приступили не тільки до укладання й обговорення програм з української мови для угорців, але й вважали доцільним підготувати відповідні програми і з угорської мови для діючих паралельних українських та російських класів в угорських школах, а також для тих українських та російських шкіл, де частина учнів виявила бажання вивчати угорську мову у вигляді факультативу.

Коли ці програми були укладені, ми з доцентом кафедри угорської філології К. Горват взяли за підготовку навчальних посібників із цих дисциплін. Спочатку матеріали цих підручників протягом 1991 р. друкуються у вигляді окремих уроків в обласних газетах «Карпаті Ігоз Сов» і «Новини Закарпаття». У першій газеті із 30 січня 1991 року щовівторка подаються уроки з української мови для угорців (було опубліковано 15 із 25), а в газеті «Новини Закарпаття» щочетверга друкувалися уроки з угорської мови для українців (вийшло 19 уроків із 25). Ці ж уроки з відповідними доповненнями і додатками у вигляді різних вправ та завдань у 1992 році вийшли друком окремими книжками [2]. Вони розраховані на вчите-

лів, які викладатимуть ці дисципліни у школах, а також для тих, хто самостійно бажає вивчити якусь із цих мов. Кожен посібник включав 25 уроків. Цими посібниками було започатковано функціонування української мови в угорському середовищі серед учнів [8, с. 124].

Закарпаття – багатонаціональна область, де сьогодні проживають представники понад 100 національностей. Згідно з переписом, загальна кількість наявного населення області станом на 2011 року становила 1 мільйон 258 тисяч осіб. Серед них 80,5% українців, 12,1% угорців, 2,6% румунів, 2,5% росіян та представників інших національностей. Як бачимо, населення угорської національності за кількістю населення посідає друге місце в області. Для них в області діє низка середніх шкіл, гімназій і ліцеїв. Є кафедра угорської філології, Берегівський угорський інститут ім. Ф. Ракоці та інші навчальні заклади.

Усі ці навчальні заклади з угорською мовою навчання сьогодні забезпечені частково підручниками з української мови і словниками «Угорсько-українським» (2001) і «Українсько-угорським» (2005) за ред. П. Лизанця, а також двомовним фразеологічним словником [9; 10] Зараз потрібно ще працювати над виданням читанок та різних методичних розробок. Важливою вважаємо підготовку різних відеоматеріалів та інших технічних засобів із вивчення української мови.

Отже, сьогодні створено сприятливі умови для засвоєння української мови як державної учнями національних шкіл. Однак ми не можемо заплющувати очі на те, що викладання української мови в національних школах не відповідає рівню сучасних вимог. Адже не секрет (і ми особисто в цьому переконались), що українську мову (як обов'язкову дисципліну) в багатьох школах з угорською мовою навчання здебільшого викладають неспеціалісти, тобто недипломовані українські філологи, а це велика проблема як Міністерства освіти і науки України, так і відповідних обласних відділів. Ці освітні установи повинні найближчим часом навести порядок у цій справі.

Що можемо ми уже тепер зробити, щоб угорськомовна молодь практично оволоділа українською мовою без очікування нових якісних підручників і технічних засобів? По-перше, організувати відпочинок учнів угорськомовних шкіл разом з українцями у літніх оздоровчих таборах області чи за її межами (наприклад, у Львівській чи Івано-Франківській областях). По-друге, вивчати українську мову угорцям необхідно уже з дитячих ясел, коли дитина починає розмовляти, і продовжувати це у дитячих садочках. Мається

на увазі, що в цих дошкільних закладах вихователям потрібно розмовляти й українською, й угорською мовами (наприклад, одна вихователька розмовляє до обіду з дітьми угорською мовою, а після обіду – українською; такі діти, йдучи у перший клас, уже мають певні знання розмовної української мови). По-третє, у початкових класах із дітьми слід більше розмовляти українською мовою, щоб закріпити те, що отримали в дошкільних закладах та збагатити словниковий запас українських слів, а тільки потім переходити до вивчення фонетики та граматики. Практикувати з учнями цікаві ігри для кращого вивчення української мови. По-четверте, на Закарпатті багато змішаних шлюбів, де один із батьків має угорську національність, а інший – українську. У таких сім'ях обов'язково слід розмовляти з дітьми обома мовами, адже це найкращий метод практичного засвоєння угорцями української мови. По-п'яте, починаючи з дитячих садочків, слід читати багато казок українською мовою, художніх творів, слухати українські передачі по радіо і телебаченню, залучати дітей до художньої самодіяльності, де вони напам'ять вивчатимуть і виступатимуть із віршами чи співатимуть українські пісні. Усе це дає неабиякі результати.

Усім треба пам'ятати, що знання різних мов духовно збагачує нас, допомагає краще зрозуміти матеріальну і духовну культуру іншого народу. Наша порада: разом із рідною мовою вчіть і українську, любіть її, тоді ви обов'язково її досконало засвоїте, а це принесе вам радість і повагу до української мови і культури.

Пропаганда і поширення україністики за кордоном.

Україністика – міждисциплінарна наука, яка займається дослідженнями української мови, літератури, усної народної творчості, історії, етнографії, культури та мистецтва українського народу на різних етапах його формування і розвитку за кордоном. Україністика має стати міжнародною науковою дисципліною подібно до германістики, славістики (а в її межах русистики, богемістики), фінно-угристики, тюркології тощо.

Завданням україністики, на нашу думку, має бути всебічне вивчення та викладання за кордоном усіх сукупних дисциплін із цієї проблеми. Необхідно підтримувати і розвивати національні науки, які розкривають, підсумовують й аналізують наші знання про минуле і сучасне українського народу, його контакти з іншими народами, глибше вивчати і досліджувати матеріальну та духовну культуру українців, яка є самостійним складником універсальної людської культури,

маючи свій оригінальний відтінок, унікальну цінність, а тому розроблення цих важливих питань становить загальнолюдський інтерес.

Після початку ХХІ сторіччя і нового тисячоліття доцільно було б озирнутися назад і проаналізувати те, чи багато зроблено нами за останні роки у розвитку і пропаганді української мови, науки, освіти та культури серед національних меншин в Україні та за її межами. Гадаю, що відповідь буде однозначно негативною. Починати цю роботу необхідно з підготовки висококваліфікованих кадрів із представників національних меншин та науковців тієї чи іншої країни, які не належать до національних меншин, але добре володіють мовами і хочуть присвятити своє життя науковим дослідженням цієї проблеми. Ми глибоко переконані, що підготовка спеціаліста-україніста за межами України можлива тільки шляхом його навчання в університеті, де науковій роботі, на відміну від педінститутів, звертається значно більша увага. Тільки тут може здійснюватися підготовка наукових кадрів через аспірантуру, тільки при університеті може бути створена Спеціалізована вчена рада із захисту дисертаційних робіт чи підготовка науковців через PhD. Якщо університету вдасться протягом п'яти років підготувати в тій чи іншій країні хоча б одного-двох спеціалістів-україністів, то це вже великий результат. Якщо серйозний спеціаліст присвятить своє життя і фах певній україністичній темі, то це більше значиме, ніж велика кількість тих, які лише цікавляться такими питаннями [7, с.6–13].

Основними завданнями навчальних та наукових закладів з україністики є підготовка висококваліфікованих спеціалістів-філологів, етнографів, фольклористів, істориків тощо як серед молоді української національної меншини, так і серед корінного населення, що не належить до національних меншин, проте володіє українською мовою, цікавиться проблемами україністики і хоче в майбутньому свої знання присвятити цій проблемі.

У країнах, де компактно проживає українська діаспора, потрібно створити кафедри української філології чи кафедри україністики широкого профілю, основним завданням яких була б підготовка кваліфікованих кадрів із представників української діаспори, які б готували викладачів з україністики для шкіл з українською мовою навчання. Перші кроки будуть важкими, бо прийдеться укладати навчальні програми з кількох дисциплін українського профілю, готувати конспекти лекцій, розробляти методичні посібники для практичних занять, розробляти тематику кур-

сових, бакалаврських та дипломних робіт, керувати цими роботами, відкрити згодом аспірантуру і готувати наукові кадри. Випускники цього відділення зможуть успішно працювати не тільки в українськомовних школах, але й редакціях газет, що видаються українською мовою, в українськомовних виданнях, засобах масової інформації (радіо та телебачення), у різних туристичних фірмах тощо. Завданням кафедри україністики було б також розроблення і видання підручників для шкіл з українською мовою навчання, підготовка двомовних словників та іншої навчально-методичної літератури.

Молодь, яка володіє у цих країнах українською мовою, складає вступні іспити на відділення україністики і зараховується на п'ятирічне навчання, а ті що не володіють українською мовою, але бажають отримати спеціальність з україністики, приймаються на однорічне підготовче відділення, щоб вивчити українську мову і вступити через рік на відділення україністики. Бажано, щоб протягом п'яти років навчання студенти писали курсові, бакалаврську та магістерську роботу з української мови. Студенти повинні виступати з доповідями на наукових гуртках з україністики, студентських внутрішньовишівських та міжвишівських наукових конференціях, а також міжнародних наукових форумах. Наукова підготовка молоді з україністики в країнах, де компактно проживає українська діаспора, є надзвичайно важливою, адже викладачі покликані готувати і видавати у своїх країнах низку дуже потрібних зукраїністики праць («Українські народні казки», «Українські народні балади», «Антологію українськомовної художньої літератури»), укладати різні одномовні та двомовні словники, словники українських говірок цієї території, лінгвістичні атласи українських говірок, досліджувати міжмовні та міжлітературні контакти української мови та літератури з мовами і літературами відповідних країн, укладати фразеологічні двомовні словники та інші наукові праці. Дещо відмінний підхід до викладання українознавчих дисциплін та дослідження питань україністики буде в тих країнах, де українська діаспора компактно не проживає, але зараз на цьому питанні ми зупинитися не будемо.

Розроблення наукових проблем з україністики ставить на порядок денний відкриття Центру (Інституту) україністики, основне завдання якого – підтримувати і координувати у тій чи іншій країні наукову, педагогічну і дослідницьку діяльність у галузі вивчення української мови, літератури, історії, етнографії та культури, спри-

яти згуртуванню і співробітництву дослідників, викладачів та спеціалістів, які працюють у цих галузях наук у вишах, наукових установах, школах, видавництвах, редакціях газет і журналів як на території України, так і за кордоном, а також пошуків і всебічному дослідженню матеріальної і духовної культури української діаспори в її тісному взаємозв'язку з культурою основної нації цієї держави та її національними меншинами.

Центр україністики повинен фінансуватися Міністерством освіти тієї країни, де він створений, за підтримки української держави. До наукової роботи необхідно широко залучати і студентів, організовувати міжнародні та міжвишівські наукові конференції. У нашому університеті Центр гунгарології фінансується Міністерством освіти і науки України, то чому б, наприклад, не створити Центр україністики в Угорщині, Канаді, США чи інших країнах із фінансуванням відповідних держав? Це, безперечно, можна зробити, але треба, щоб була наполегливість із боку науковців та відповідних міністерств України. Важливим є початок, а далі вже все піде своїм шляхом. Ці наукові Центри не тільки дадуть новий науковий імпульс дослідженням важливих питань, але й зближать науковців різних країн, про нас будуть багато чути, читати, знати, тому нас сприйматимуть у світі, ми станемо світовою державою. Кращих шляхів входження в Європу немає.

Наукові дослідження – це тільки один бік справи, а публікація результатів – інший. Тому дуже важливо приділяти цьому питанню велику увагу, адже друкований орган на роки і десятиріччя збереже наші знання про дослідження з україністики у світі. Друкований орган поширять серед шкіл, вишів, наукових закладів, бібліотек, його розішлють в інші країни і він слугуватиме найкращим документом для майбутніх поколінь.

Створивши друкований орган Центру україністики (наприклад, «Україністика», «Acta Ukrainistica»), необхідно розробити його теоретичні засади і детальну наукову спрямованість. Бажано, щоб цей друкований орган видавався мовою тієї країни, де створений цей Центр, то можна було б краще пропагувати дослідження з україністики в цій країні. Окремі статті доцільно публікувати і світовими мовами поряд з українською та відповідними резюме. Створення друкованого органу з україністики за кордоном і забезпечення його постійного функціонування дає набагато більший результат, ніж проведення важливих, цікавих заходів, бо перший залишається на роки, а різні заходи скоро забуваються.

Журнал є міцною єднальною ланкою і фіксатором наукових досягнень.

На базі Центру україністики за кордоном бажано створити українськомовні наукові товариства викладачів та студентів, що володіють українською мовою. Метою цих товариств може бути організація і проведення наукової роботи з метою розширення міжнародних наукових зв'язків між ученими України і науковцями тієї країни, де діє Центр україністики, та науковцями інших країн. Вони займатимуться організацією та проведенням наукових конференцій, симпозіумів, нарад і наукових форумів. Крім того, члени товариств щомісяця проводитимуть засідання, де науковці-члени Товариства чи запрошені гості виступатимуть зі своїми доповідями (бажано українською мовою), після чого за чашкою кави проходитиме обговорення. Було б дуже добре, якби українськомовні наукові товариства за кордоном теж мали свій друкований орган, наприклад, «Вісник українськомовного наукового товариства», в якому друкуватимуться виголошені на його засіданнях наукові доповіді.

Висновки. Підсумовуючи сказане, хочемо зазначити, що робота зі створення українськомовних навчальних та наукових закладів за кордоном є дуже важкою, проте благородною справою і за умов відповідної настирливості дає позитивні результати.

Ми переконані, що за умов цілеспрямованої роботи науковців і освітян українська мова та суміжні дисципліни (література, усна народна творчість, історія, етнографія та українська культура взагалі) прокладуть собі дорогу до народів інших країн, до сердець багатомільйонної аудиторії за кордоном і принесуть нашій державі, на наше переконання, значно більший авторитет у світі, ніж економіка і політика. Виконавши це завдання, підготувавши спеціалістів-україністів у різних країнах світу, ми будемо мати чимало друзів, пропагандистів нашої мови, літератури, культури й історії, тоді й в Україні інакше ставитимуться до рідної мови. Отже, роль вищої освіти та науки у підготовці кадрів з україністики за кордоном має вирішальне загальнодержавне значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Концепція державної мовної політики України. Київ, 2006.
2. Лизанець П., Горват К. Українська мова для початківців. Ужгород, 1992. 367 с.
3. Лизанець П. Функціонування української мови в угорському середовищі на Закарпатті. Українські Карпати. Матеріали міжнародної наукової конференції «Українські Карпати: етнос, історія: культура». Ужгород, 1993. С. 260–266.
4. Лизанець П. Українська мова в угорськомовних школах Закарпаття та в Угорщині. Acta Hungarica. 1994. С. 125–130.
5. Лизанець П. Українська мова за кордоном: проблеми та перспективи. Ukrajnistika na prahu nového století a tisíciletí. Problémy jazyka, literatury a kultury. 1. Olomoucké sympozium ukrajínistů. Sborník příspěvků. Olomouc, 2001. С. 13–18.
6. Лизанець П., Юрчук Т. Учим украинский язык. 1999. 376 с.
7. Лизанець П. Україністика в Європі і у світі на порозі XXI століття: завдання та перспективи. Acta Hungarica. 2004. С. 6–13.
8. Лизанець П. Забезпечення прав угорської національної меншини в українсько-угорському прикордонному регіоні. Розвиток гуманітарного співробітництва в українсько-угорському прикордонному регіоні: аналіз, оцінка, матеріал міжнародного круглого столу. Ужгород, 2011. С. 120–129.
9. Лизанець П. Українсько-угорський словник сталих словосполучень та виразів. Ужгород, 2009. 527 с.
10. Лизанець П. Угорсько-український словник сталих словосполучень та виразів. Ужгород, 2009. 558 с.
11. Ткаченко О. Українська мова і мовне життя світу. Київ, 2004. 272 с.